

- شنبه ۶ بهمن ۱۴۰۳**
- سال هفدهم - شماره ۳۰۵۰**

رسانه‌ها، قدرتمندترین و خطرناک‌ترین رقیب کتاب‌اندیشیدن

اهل مطالعه بودن والدین و حذف لذت‌های نمایشگرها، بچه‌ها را کتابخوان می‌کند/ رسوخ صفحات مجازی در بین خانواده‌ها از عمده دلایل پایین بودن کتابخوانی است

سپهرغرب، گروه کافه کتاب – سمیرا گمار؛ سید میثم موسویان گفت؛ در حال حاضر کتاب، در خانه‌های ما یک جانشین بسیار قدرتمند و خطرناک به نام تلویزیون پیدا کرده و ما اصلاً حواسمان به خطرات آن نیست. ابزاری که رقیب قدرتمندی برای کار ذهنی بوده و به شدت اعتیادآور است چون در حین استفاده از آن، مغز افراد در حالت تعطیل است.

در عصر حاضر اهمیت کتاب و کتابخوانی به حدی زیاد است که تمامی کشورهای توسعه‌یافته، این امر را در رأس برنامه‌های فرهنگی خود قرار داده‌اند و اکنون در برخی از کشورها علاوه‌بر وجود سالن‌های مطالعه و کتابخانه‌های متعدد، کمتر مکان عمومی را می‌توان پیدا کرد که فاقد ایستگاه مطالعه باشد. در این کشورها علاوه‌بر وجود این بستر، مردم نیز طالب کتاب و مطالعه هستند و به نوعی این موضوع تبدیل به فرهنگی شده که را می‌توان دید مدرسه در کودکان نمود پیدا می‌کند؛ اما باید دید فرهنگ کتابخوانی در کشور ما تا چه حد نهادینه شده، در چه وضعیتی قرار داریم و چرا مردم روزبه‌روز از کتاب و مطالعه دور می‌شوند؟ آمارهای مطالعه روزانه در ایران دو تا ۷۹ دقیقه متغیر بوده و به‌نظر می‌رسد که این اختلاف عجیب و غریب بیشتر از هر چیز، نشان‌دهنده تقلای برخی متولیان فرهنگی برای ارائه تصویری بهتر از مطالعه در جامعه و تلاش برخی دیگر برای بحرانی‌تر جلوه دادن واقعیت است.

تردیدی وجود ندارد که کتاب دریچه‌ای به سوی جهان شگفت‌انگیز تفکر، راهی ساده و عملی برای پرورش استعدادهای خداداد انسان و آموزش علوم و فونی است که او را در مسیر رشد و تکامل راهنمایی می‌کند، بنابراین توسعه کتابخوانی باید از دوران کودکی شروع شود که اگر مطالعه در انسان از کودکی به‌صورت عادت دربیاید، دیگر ارتباط با جهان آگاهی، سخت نخواهد بود.

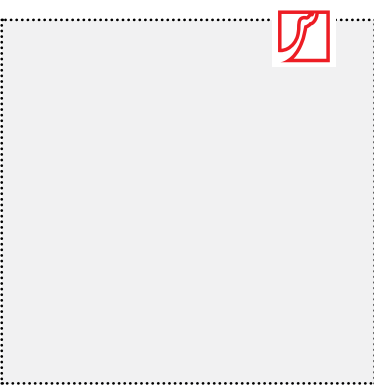
با ذکر این مقدمه و آنچه در این مصاحبه می‌خوانید گفت‌وگوی خبرنگار گروه خبری سپهرغرب با سید میثم موسویان یکی از نویسندگان موفق و برجسته همدانی است که صاحب‌نام بوده و آثار بسیاری را خلق کرده است؛ او نخستین قدم برای توسعه فرهنگ مطالعه را این می‌داند که هر کسی از خودش آغاز کند؛ یعنی سعی کند در خودش این فرهنگ را قوی‌تر، جدی‌تر و نهادینه‌تر کند، می‌گوید یک کودک، نوجوان و انقلاب نباید انرژی و عمرش را به بطالت سپری کند. به نتایج تحقیقات در حوزه جایگزین شدن لذت تلویزیون و شبکه‌های اجتماعی اشراف داشته و این مسئله را یک زنگ خطر بزرگ برای حال و آینده اندیشیدن در جامعه می‌داند. موسویان چند سالی می‌شود که در ژانر نوشتن برای نوجوان، فانتزی را برای نخستین‌بار در تاریخ ادبیات کشور، به خدمت ادبیات پایداری، بازاری ترجمه بوده و مخاطب نوجوان را جذب می‌کند وارد گود شده و به‌عنوان نخستین نویسنده در این حوزه حرف برای گفتن دارد. آنچه در ادامه می‌خوانید ماحصل گفت‌وگو با وی است:

- اگر خانواده اهل مطالعه نباشند بچه‌ها هم این‌طور بار می‌آیند**

این نویسنده همدانی در ابتدای سخنان خود با بیان اینکه از نظر علمی یک پایه یادگیری، مشاهده‌ای است، عنوان کرد؛ اگر خانواده به‌عنوان نخستین نهاد فرهنگی، خودشان اهل مطالعه نباشند، نمی‌توانیم انتظار داشته باشیم بچه‌ها به این سمت سوق پیدا کنند؛ یعنی اگر رسانه مادر در دست پدر و مدام بوده و چشمشان به تلویزیون است، بچه‌ها هم این مدل را پیاده می‌کنند چون ما معمولاً مثل پدر و مادریمان بزرگ می‌شویم.

- نمایشگرها در هر قالبی، رقیب خطرناک کتاب هستند**

سید میثم موسویان خاطرنشان کرد؛ مسئله بعدی اینکه در حال حاضر کتاب، در خانه‌های ما یک جانشین بسیار قدرتمند و خطرناک به نام تلویزیون پیدا کرده و ما اصلاً حواسمان به خطرات آن نیست، ابزاری که رقیب قدرتمندی برای کار ذهنی بوده و به‌شدت اعتیادآور است چون در حین استفاده از آن، مغز افراد در حالت تعطیل است.

وی تأکید کرد؛ اسکرین و رسانه چه به‌صورت تلویزیون و چه در قالب رسانه‌ها و شبکه‌های اجتماعی از واتساپ و تلگرام گرفته تا فیس‌بوک و اینستاگرام یا حتی پیام‌رسان‌های داخلی، بدترین و قدرتمندترین رقیب کتاب هستند اما یک خصوصیت بارز دارند و آن تولید لذت زیاد از حد است که اعتیاد ایجاد می‌کند.

این نویسنده و مؤلف برجسته استان با این بیان که بچه‌های ما تقریباً از بدو تولد با تلویزیون و برنامه‌های مختلف آن مواجه بوده و به این ترتیب در مغز آن‌ها دوپامین ترشح می‌شود، گفت؛ این در حالی است که برای تولید این لذت و دوپامین ناشی از آن هیچ زحمتی متحمل نمی‌شوند، اما مطالعه زحمت دارد، یعنی شما وقتی بخواهید مطالعه کنید باید ۵۰۰ صفحه کتاب بخوانید تا به قله داستان و مطلب برسید و آن‌گاه لذت ببرید، معلوم است افراد وقتی لذت سهل‌الوصول در دسترس دارند جایگزینی برای آن پیدا نمی‌کنند. موسویان تصریح کرد؛ اکنون معضل خانواده‌ها، از قیل این فضا نه‌تنها کتاب بلکه مدرسه هم است؛ یعنی وقتی کودک و نوجوان به‌راحتی به رسانه و برنامه‌های آن دسترسی دارد اشتیاقی برای قرار گرفتن در یک چارچوب تحت عنوان مدرسه و انجام کار ذهنی با مطالعه و یادگیری پیدا نمی‌کند.

- نتایج شگفت‌آور تحقیقات از نتایج انس با نمایشگرها**

وی با اشاره به اینکه رسانه، فرهنگ را

زیر و رو کرده و کتاب برای کودک و نوجوان ما ارزشی ندارد که بخواهد به آن سمت گرایش پیدا کند، متذکر شد؛ ما در حال تربیت نسلی هستیم که اصلاً فکر نمی‌کند، حل مسئله و هدفی ندارد که بخواهد با هدف‌گذاری به آن برسد، بنابراین مطابق یافته‌های علمی و به‌ویژه آنچه در کتاب «نقش رسانه‌های تصویری در زوال دوران کودکی» مطرح شده، اگر خانواده‌ها واقعاً دغدغه این را دارند که فرزند آن‌ها فکر کند و هدفمند باشد، تا وقتی زورشان می‌رسد و قدرت دارند، آن‌ها خود را از دیدن نمایشگرها یا هر مشخصاتی از محتوای آموزشی، تفریحی، فرهنگی و هر محتوای سالمی دور کنند.

نویسنده برگزیده جایزه جلال آل احمد در سال ۱۳۹۷ ادامه داد؛ تحقیقات نشان می‌دهد، بچه‌های زیر دو سال که به نمایشگرها نگاه کنند (هر چند کوتاه‌مدت)، قسمت حل مسئله مغز آن‌ها ضعیف می‌شود. در بچه‌های زیر پنج سال نیز تحقیقات بارز دارند و آن فقط یک ساعت به تلویزیون نگاه کنند ۲۰ درصد احتمال بیشتری دارد که نسبت به تمرکز کردن واکنش منفی نشان داده و بیش‌فعال باشند.

- لذت تلویزیون را با مطالعه جایگزین کنید**
- موسویان با اشاره به این مطلب که تحقیقات بسیار زیادی در این بخش صورت گرفته و که برخی از آن‌ها نشان می‌دهد بچه‌هایی که از تلویزیون مدت زمان بیشتری استفاده می‌کنند، بیشتر مستعد اعتیاد هستند، توضیح داد؛ چون مغز این بچه‌ها به لذت آنی خو کرده، مدام دنبال آن هستند و گریزی از آن نیست. اگر پدر و مادرها می‌خواهند فرزندان آن‌ها به فکر کلسفیدن باشند باید لذت تلویزیون را با مطالعه جایگزین کنند. البته بنده نمی‌گویم تلویزیون را از خانه خود حذف کنید اما دست کم آن را محدود کنید.

- جلسه با اهل هنر و فرهنگ به معنای سخنرانی مسئولان نیست**

وی یادگیری مشاهده‌ای، اهل مطالعه بودن والدین و حذف لذت‌های اسکرین (نمایشگرها) را مهم‌ترین عوامل فرهنگ‌سازی مطالعه در جامعه خواند و یادآور شد؛ البته از این مطلب نیز نباید غفلت کرد که «الناس علی دین ملوکهم؛ مردم بر آیین فرمانروایان خود هستند.» شما مسئولان ما را نگاه کنید، ققدر دغدغه فرهنگی دارید؟ منظورم از دغدغه داشتن تشکیل جلسه سخنرانی خودشان نیست، نشستن پای حرف صاحب‌نظران و دلسوزان است. هر استانداری می‌آید یک دیدار با هنرمندان ترتیب داده، در پشت تریبون حرف‌هایش را می‌زند و تمام! کاش این جلسات را مستحضرتر تشکیل داده و

غوغای شهید ۱۲ ساله در بازار نشر

جبهه شود.

شهید پناهی در تاریخ ۲۷ بهمن سال ۱۳۶۱ در جبهه قصرشیرین به شهادت رسید. او عاشق شهادت و خدا شده بود و جبهه‌های را راه رسیدن به خدا می‌دانست. ایمان، ایثار، تعهد، عشق و پایبندی او به ارزش‌ها، بزرگ‌ترین سرمایه اجتماعی برای تقویت باورهای دینی و ملی نوجوانان و جوانان است و حالا خاطرات زندگی کوتاه؛ اما پربار او دارد وارد خیلی از خانه‌ها می‌شود و امید شهیدانه‌زیستن را در دل نوجوانان و جوانان امروز زنده می‌کند.

گفتنی است به‌تازگی پویش مطالعاتی کتاب

کافه کتاب

سید میثم موسویان مطرح کرد:

رسانه‌ها، قدرتمندترین و خطرناک‌ترین رقیب کتاب‌اندیشیدن

اهل مطالعه بودن والدین و حذف لذت‌های نمایشگرها، بچه‌ها را کتابخوان می‌کند/ رسوخ صفحات مجازی در بین خانواده‌ها از عمده دلایل پایین بودن کتابخوانی است

- فرهنگ کتابخوانی یعنی برنامه‌ریزی برای تفکر و فهم ماهیت‌ها**

این نویسنده پرکار اضافه کرد؛ فرهنگ کتابخوانی یعنی برنامه‌ریزی برای تفکر، فهم ماهیت‌ها و چرایی‌ها که اگر جامعه‌ای با آن بزرگ شود ناهنجاری‌ها در آن به حداقل می‌رسد. موسویان با این بیان که کینه زنان ما نسبت به صورت و بدن خودشان به جهت نداشتن تفکر و غرق شدن در جامعه مدرگاست، یادآوری کرد؛ حجم مواد آرایشی وارداتی و عمل‌هایی زیبایی آن قدر زیاد است که گویا زنان نفرت از خود را به دلایل واهی با این گزینه‌ها پر می‌کنند در حالی که بسیاری از آن‌ها صدمه به جسم و روح خودشان است. ملتی که با تفکر بزرگ شود این قاعه‌ها در جامعه‌اش رقم نمی‌خورد و همه این آسیب‌ها به دلیل دور شدن از فرهنگ مطالعه و اندیشیدن است.

- ما در حوزه کتاب، تقریباً بازی را باخته‌ایم**

وی در پایان سخنان خود ضمن اشاره به این مطلب که ما تقریباً در حوزه کتاب، بازی را باخته‌ایم، توصیه کرد؛ ما نیاز به یک انقلاب فرهنگی به معنای واقعی کلمه داریم که نخست خانواده‌ها آگاه شوند چه بلایی سر فرزندان خود می‌آورد، سپس مسئولان آگاه شوند چه بلایی سر رعیتشان می‌آورد و در نهایت خود مردم بدانند کجا گرفتار شده‌اند. همه این‌ها هم از قضا باید توسط رسانه‌ها اتفاق بیفتد و به‌جای تبلیغات بی‌ارزش بخشی را به این مسئله اختصاص دهد که خود من به‌عنوان رسانه چه خطراتی می‌توانم داشته باشم و اگر من رسانه را محدود نکند چه بلایی سر شما می‌آید؟ چرا این مسائل در رسانه‌های ما کم است و مفاهیم عمیق و سبک زندگی ما جای نمی‌دارد؟ و تلویزیون ما به‌صورت مدون به‌زیستی را به مخاطبان خود آموزش نمی‌دهد؟ چون دغدغه‌ای در این بخش وجود ندارد.

- زندگی بدون مطالعه و یادگیری بی‌مفهوم است**

در خاتمه باید گفت پایین بودن سطح مطالعه در کشور ما ناشی از ناآشنایی و عادت نداشتن به مطالعه از دوران کودکی است. ما می‌توانیم مطمئن باشیم چنانچه فرزندانمان از کودکی شوق به خواندن پیدا کنند و انگیزه مطالعه کردن در آنان به‌وجود آید و مطالعه کردن را جزئی از زندگی خود بدانند، بدون شک در هر دوره از زندگی خود به هر طریق که شده مطالب مورد نیاز را به‌دست آورده و مطالعه می‌کنند. برای فرهنگ‌سازی نیز همیشه باید از سنین پایه شروع کرد؛ بنابراین در میحث نهادهبن شدن فرهنگ مطالعه در کشور نیز لازم است تا از همان دوران کودکی، این فرهنگ با روش‌های مختلف به کودکان انتقال داده شود و در سطح بالاتر یعنی مدرسه نیز باید با برنامه‌ریزی مسئولان آموزشی و فرهنگی کشور، دانش‌آموزان با اهمیت و نتایج مطالعه و تفکر آشنا شوند.

نکته پایانی اینکه با توجه به رشد سریع علم در حوزه‌های مختلف زندگی روزمره، انسان بدون مطالعه و یادگیری بی‌مفهوم خواهد بود، چراکه تغییر نگرش انسان به مطالعه وابسته است وگرنه با هر موجی به این سو و آن سو می‌رود. اهمیت کتاب و کتابخوانی به حدی است که می‌تواند در نگرش انسان و اندیشه‌هایش برای نحوه زندگی تأثیر داشته باشد، چنان‌چه فردی با خواندن یک کتاب می‌تواند شیوه زندگی خود را که پیش از این به نوع دیگری بوده، تغییر دهد. بهترین راه برای دانستن خطراتی که اکنون ما، فرزندانمان و جامعه را تهدید می‌کند نگاه کردن به جوامعی است که از اندیشه و فکر اربابان قدرت و ثروت و محتواهایی که آن‌ها می‌خواهند می‌چرخد. فردا دیر است امروز باید فکری کرد و از این فضا فاصله گرفت که به قول خواجه شیرازی «وقت را غنیمت دان آن قدر که ب‌ثوانی، حاصل از حیات ای جان این دم است تا دانی».

«عارف (۱۲ ساله) توسط نشر شهید کاظمی برای رده سنی نوجوان آغاز شده است. در قسمتی از وصیتنامه صوتی شهید رضا پناهی آمده:«هدف من از رفتن به جبهه این است که اولاً به ندای «هل من ناصر ینصرونی» لیبک گفته باشیم و امام عزیز و اسلام را یاری کنیم و آن وظیفه‌ای که امام عزیزمان بارها در پیام‌ها تکرار کرده؛ که «هرکس که بخواهد در واجب است که به جبهه برود» و من می‌روم که تا به پیام امام لبیک گفته باشم. آرزوی من پیروزی اسلام و ترویج آن در تمام جهان است و امیدوارم که روزی به یاری زرمندانم، تمام ملت‌ها زیر سلطه آزاد شوند…»

خبر

مدیرعامل خانه کتاب و ادبیات ایران؛

یارانه جدیدی برای خرید کتاب به همه ایرانیان اختصاص پیدا می‌کند

سپهرغرب، گروه کافه کتاب؛ مدیرعامل خانه کتاب و ادبیات ایران از اختصاص یارانه جدید خرید کتاب به همه ایرانیان به مناسبت چهل‌وهفتمین دهه فجر انقلاب اسلامی ایران خبر داد.

ابراهیم حیدری گفت؛ با هدف توزیع عادلانه یارانه فرهنگی، توزیع کتابخوانی و توجه ویژه به کتابفروشی‌ها به‌عنوان آخرین حلقه زنجیره نشر؛ به مناسبت چهل‌وهفتمین سالگرد پیروزی انقلاب اسلامی از ۱۲ تا ۲۲ بهمن (۱۴۰۳) طرح ویژه فروش حضوری و مجازی کتابفروشی‌ها با اختصاص یارانه جدید خرید کتاب به همه ایرانیان اجرا می‌شود.

وی افزود؛ در این طرح ویژه برای هر ایرانی تا سقف یک‌میلیون تومان خرید، ۲۵ درصد یارانه کتاب اختصاص یافته است که همزمان هم به‌صورت حضوری از کتابفروشی‌های عضو طرح و هم به‌صورت غیرحضوری از طریق تارنمای اینترنتی بازار کتاب به نشانی Bazarketab.ir قابل استفاده است.

مدیرعامل خانه کتاب و ادبیات ایران در ادامه با اشاره به این نکته که این یارانه شامل همه ایرانیان خواهد شد، گفت؛ یارانه این طرح علاوه بر یارانه‌های قبلی است و افرادی که تاکنون یارانه‌های سالانه و مناسبتی خود را مصرف کرده‌اند نیز می‌توانند از یارانه این طرح بهره‌مند شوند. هزینه ارسال کتاب‌ها برای خریداران و کتابفروشان در این طرح رایگان است. حیدری همچنین یادآور شد؛ تمام کتابفروشی‌های سراسر کشور می‌توانند در این طرح شرکت کنند. از آنجا که برای فروش در هر دو شکل حضوری و مجازی لازم است کتابفروشان عضو سامانه بازار کتاب باشند، آن دسته از کتابفروشی‌هایی که تاکنون عضو این سامانه نشده‌اند می‌توانند از طریق نشانی v.bazarketab.ir در سامانه ثبت‌نام کنند؛ و سپس در پزل کاربری خود از طریق منوی «طرح‌های فروش/ طرح فروش دهه فجر ۱۴۰۳» نیز ثبت‌نام کنند اما کتابفروشی‌های عضو سامانه تنها کافی‌است تنها مرحله دوم را انجام دهند.

وی گفت؛ همکاران ما در پشتیبانی سامانه با تلفن ۰۹۱۰۰۹۸۸-۰۲۱ در ساعات اداری پاسخگوی سؤالات و آماده راهنمایی هستند.

قاتل نویسندگان ایرانی

سپهرغرب، گروه کافه کتاب؛ مدیر نشر جمال با اشاره به پیامدهای افزایش کتاب ترجمه در بازار نشر کودک، آن را «قاتل نویسندگان ایرانی» در سال‌های اخیر توصیف کرد.

بازار نشر کودک و نوجوان ایران با وجود همه ناملایماتی که در این سال‌ها تجربه کرده، همچنان سکوی پرتاب نشر ایران در بازارهای منطقه‌ای و جهانی است. با این حال، بازار نشر کودک و نوجوان در این سال‌ها به جای اینکه بر توان و ظرفیت داخلی و بومی خود تکیه زده باشد، برای خروج از بحران‌های اقتصادی، دست به دامان آثار ترجمه شده است.

روند رو به رشد و از آن مهمتر بی‌قاعده نشر در این سال‌ها صدای فعالان عرصه نشر و فرهنگ کودک و نوجوان را درآورده و بارها نسبت به تأثیرات منفی آن بر بازیگران بازار، از ناشر گرفته تا نویسنده و مخاطب، هشدار داده‌اند. آمارهای نشر در سال‌های گذشته حکایت از روند تصاعدی انتشار بازارهای خارجی معرفی و منتشر شده‌اند و به نوعی تسخیر تبلیغ را طی کرده‌اند و از سوی دیگر، به‌دلیل داشتن تصویر، چاپ آن‌ها برای ناشر مقرون به‌صرفه‌تر از آثار بومی است.

براساس آمار منتشر شده در آذرماه سال جاری، در حوزه کودک و نوجوان هزار و ۳۵ عنوان تألیفی و ۵۷۶ عنوان ترجمه منتشر شده است. برخی از فعالان این بازار، نبود سیاست مشخص در قبال انتشار آثار ترجمه را نتیجه وضعیت فعلی می‌دانند.